

Wie ben je?

Mijn naam is **Jacobskruid**. Mijn Latijnse naam is *Jacobaea vulgaris* (voorheen *Senecio jacobaea*). Ik ben een twee- tot meerjarige plant en bloei met heldergele bloemen. Ik lijk op een madeliefje, alleen zijn mijn lintbloemen niet wit maar geel. Ik behoor tot de composieten ofwel samengesteldbloemigen.

In mijn andere verschijningsvorm, zonder lintbloemen langs het bloemhoofdje, zien veel mensen mij aan voor duinkruiskruid, een ondersoort van mij. Om te weten met wie je te maken hebt, moet je vooral goed naar de vruchtjes kijken. Bij mij zie je dan in de buitenste krans van buisbloemen kale nootjes, zonder vruchtpluis.

Mijn bladeren zijn gelobd, diep ingesneden, aan de randen opkrullend. Het doet wel een beetje aan boerenkool denken.

Ik varieer in hoogte van 80-120 cm. Wanneer in de nazomer of herfst mijn zaden ontkiemen, groeit er eerst een penwortel. Al vrij snel wordt die vervangen door forse, taaie bijwortels. Deze zwellen op tot een wortelstok zonder uitlopers waar ik voedsel in opsla.

De een waardeert mij meer dan de ander. Sommigen gaan zelfs aan mij ten onder. Dit vergt wel enige uitleg. De positieve kant van mij: ik ben als inheemse soort een belangrijke nectarplant voor zo'n 200 soorten insecten! En ik ben dé waardplant voor de rupsen van de Sint-Jacobsvlinder (*Tyria jacobaeae*)!

Deze nachtvlinder, die ook overdag vliegt, kan niet zonder mij. Samen met een paar andere kruiskruiden ben ik de enige plant waar zij haar eitjes op af kan zetten. De zogenoemde 'zebrarupsen' die uit die eitjes kruipen, kunnen tegen het gif (pyrrolizidine-alkaloïden) dat ik bevat. Sterker nog: door van mijn groene blaadjes te eten, worden ze zelf ook giftig, dus geen vogel die ze eet. Geen vogel ook die zich eraan waagt! Want met hun zwart-gele strepen waarschuwen de rupsen hun aanvallers al dat ze giftig zijn.

Vanwege die zwart-gele strepen voel ik trouwens meer voor de naam 'tijgerrupsen'.

Wanneer ik kaal ben gegeten kruipen de rupsen (die diverse keren vervellen) naar de bodem om te verpoppen. Ondertussen krijg ik weer nieuwe blaadjes.

Het volgend voorjaar kruipt het Sint-Jacobsvlindertje uit de cocon om te paren en eitjes op mij te leggen. Over nuttig gesproken!

Maar dan nu mijn onbedoeld negatieve kant: de PA's (pyrrolizidine-alkaloïden). Waar mijn bloemen er overigens tweemaal zoveel van bevatten als mijn bladeren.

Vee, en met name paarden en runderen kunnen niet tegen dat gif. Hun lever wordt erdoor aangetast. En het kan ook nadelig zijn voor nieren en longen.

Pas als ik opgegeten wordt, worden de verbindingen in met name de dunne darm omgezet in giftige, vrije alkaloïden die de lever aantasten, waarbij kleine bloedvaatjes verstopt raken.

In de wei laat het vee mij wel staan, dus tot zover geen probleem. Maar... wanneer het gemaaide gras in het droge hooi terecht komt, kunnen ze er niet meer omheen eten en krijgen ze het in gedroogde, versnipperde vorm binnen.

Waar kom je voor in Het Twiske?

Als echte pioniersplant bezet ik kale stukjes bodem makkelijk. Ik groei het liefst in zanderige grond. Je vindt me vooral in de wegbermen en op verstoorde grond, bijvoorbeeld op plekken waar konijnen graven.

Zonder dat de paarden het weten, bevorderen ze ook mijn groeiplekken. Doordat ze met hun hoeven het weiland van kale plekken voorzien, grijpt mijn nageslacht haar kans om op zo'n kaal stukje weiland te ontkiemen.

Wist je trouwens dat ik zo'n 50.000 tot 200.000 zaden kan produceren. Grote kans dat een van die pluizige nootjes op een geschikt plekje terecht komt en dat daar een nakomeling van mij ontkiemt om als bladrozet te overwinteren. Ook de mens werkt onbedoeld mee aan mijn voortbestaan. Wanneer het weiland gemaaid wordt, kom ik opnieuw tot bloei en kan dan zelfs in september alweer zaad dragen.

Ik ben dus niet zo makkelijk uit te roeien en daardoor een zorg voor menig rundveehouder en paardenliefhebber.

Wanneer ben jij in Het Twiske te zien?

Mijn groene bladrozet is altijd wel te zien. Ik sta te boek als tweejarige plant (in het 2de jaar dus bloeiend) maar m.n. op voedselarme grond breng ik een aantal jaar als groene plant door. Kom ik dan tot bloei dan is dat van juni tot oktober met een hoogtepunt in juli-augustus. De naam *Jacobaea* dank ik aan het feit dat het op 25 juli de feestdag is van Sint Jakobus, de oudere. Maar in juni ben ik al bloeiend te zien.

Waar houd je bijzonder van?

Ik ben een liefhebber van verstoorde grond en voel me thuis in een mengsel van wilde bloemenzaad. Dit laatste is waarschijnlijk ook de reden dat ik zo explosief ben toegenomen in de laatste jaren. Door wilde bloemen te zaaien zorgt de mens voor meer insecten.

Waar maak jij je druk om?

Dat mensen mij massaal gaan bestrijden vanwege mijn giftigheid voor het vee. Dat is dan weer ongunstig voor het Sint-Jacobsvlindertje.

Foto's: Nico Dekker en Pauli van Oort

www.ivntwiske.nl